

Úvod k zahájení konference

Dovolte mi, abych vaši celostátní konferenci pozdravila jménem JmKNV v Brně. Je pro nás potěšující, že Brno již potřetí se stává místem vašich celostátních setkání. Jistě k tomu přispívá i ta skutečnost, že v našem kraji jsou významná střediska archeologických výzkumů z období Velké Moravy, na něž úspěšně navazují výzkumy z období raného a vrcholného feudalismu. Téma konference zaměřené na problematiku středověké vesnice svědčí o tom, že historická archeologie studiem sídlišť a sledováním celkové hmotné kultury přispívá významnou měrou k rozvoji marxistické historiografie. Potěšitelná je i ta skutečnost, že jste se sešli z různých pracovišť, z vysokých škol, archeologických ústavů ČSAV, muzeí, archívů, středisek státní památkové péče z celé naší socialistické vlasti, abyste si v duchu soudružské kritiky vyměnili vzájemné poznatky a zkušenosti na straně jedné a stanovili další směr výzkumné práce na straně druhé. Práce archeologa je zajímavá a není proto divu, že stále více poutá pozornost naší široké veřejnosti. Tento zájem nechť je pro vás nejen povzbuzením, ale i závazkem analyzovat historické události z hlediska teorie marxismu-leninismu a tak přispívat k objasnění historického vývoje naší společnosti. Archeologické prameny otevírají historické vědě nové možnosti ke konkrétnější charakteristice výrobních sil a hospodářsko-sociálních vztahů. Je potěšitelné, že výzkum zemědělských sídlišť patří ke stěžejním úkolům naší archeologie. Archeologické výzkumy zaniklých středověkých osad otevírají historické vědě velké možnosti k získání poznatků o životě venkovského obyvatelstva.

Na význam hmotných pramenů upozornil již také Karel Marx, když zdůraznil, že pracovní prostředky jsou nejen měřítkem vývoje lidské pracovní síly, ale i ukazatelem společenských poměrů. Systematické výzkumy na lokalitách zaniklých středověkých osad to plně potvrdily. Kromě vědeckých poznatků získaných cestou archeologického výzkumu třeba zdůraznit i přínos, jaký má archeologický výzkum pro získání sbírkových předmětů pro naše muzea. Výstava Středověká vesnice na Moravě, která bude na závěr dnešního zasedání otevřena, to plně potvrzuje. Bez archeologických pramenů by nebylo ani možné celou řadu úseků středověkého života prezentovat.

Bude však třeba, aby dosavadní bohaté výzkumy byly zpřístupněny formou publikace jak odborné, tak i laické veřejnosti. Domnívám se, že vaše XIII. celostátní konference by měla dát podnět k tomu, aby byl vypracován dlouhodobý plán výzkumu, založený na těsné spolupráci všech příslušných pracovišť.

Ke kladům vašich konferencí patří jednak jejich pravidelnost, jednak i způsob zpřístupňování materiálů z konferencí širokému okruhu zájemců prostřednictvím sborníku, jež nese výstižný název *ARCHAEOLOGIA HISTORICA*.

Přeji celému vašemu zasedání zdárný průběh. Jsem přesvědčena, že XIII. celostátní konference k problematice historické archeologie se specifickým zaměřením na studium středověké vesnice na území ČSSR bude celým svým jednáním významným mezníkem nejen na úseku vědeckého bádání, ale i podnětem k plnění usnesení XVI. sjezdu KSČ na úseku vědy a kultury.

*Dr. LIBUŠE LEFNEROVÁ,
odbor kultury JmKNV v Brně*

Závěrečné usnesení

účastníků XIII. celostátní konference k problematice historické archeologie konané ve dnech 28. září – 1. října 1981 s hlavním zaměřením na středověkou vesnici na území ČSSR

Ve dnech 28. 9. až 1. 10. 1981 se uskutečnila v Brně celostátní konference archeologů zabývajících se problematikou časného a vrcholného feudalismu. Pořadatelé konference byli Moravské muzeum v Brně, Archeologický ústav ČSAV v Brně a Muzejní a vlastivědná společnost v Brně. Zasedání se zúčastnilo 112 odborníků z oblasti historické archeologie, dějin umění, sídelní geografie, historiků a dalších odborníků. Na konferenci bylo předneseno 36 referátů a 55 diskusních příspěvků. Kromě hlavního tématu bylo referováno také o výsledcích nových výzkumů. V hlavních referátech byl podán přehled výsledků historickoarcheologického bádání na lokalitách zaniklých středověkých osad.

Vhodným úvodem do sledované problematiky byla výstava „Středověká vesnice na Moravě“ uspořádaná historicko-archeologickým oddělením Moravského muzea v Brně u příležitosti této konference. Dále byla uskutečněna exkurze na jihozápadní Moravu s prohlídkou Památníku kralické tiskárny a tvrze, renesančního zámku v Náměšti nad Oslavou a výzkumu na lokalitě zaniklé středověké osady Mstěnice.

Účastníci jednání konstatují, že konference splnila svůj účel. Podala ucelený přehled o výsledcích dosažených v uplynulé pětiletce při studiu hlavního tématu tj. vývoje středověké vesnice.

Přispěla k výměně zkušeností a výzkumných metod spojených s dokumentací středověkého osídlení. Výzkumy zaměřené na uvedenou tematiku podstatnou měrou přispěly k plnění dílčího úkolu státního plánu základního výzkumu v oblasti společenských věd. Tím se naplňují ve společenskovědní oblasti úkoly vytýčené XVI. sjezdem KSČ.

Účastníci konference doporučují:

1. Věnovat nadále pozornost výzkumu středověkých vesnic, které tvořily jednu ze základních složek feudální ekonomiky. Z dosavadního stavu výzkumu vyplývá potřeba rovnoměrně rozvíjet výzkum vesnice raného a vrcholného středověku a získat tak podklady pro srovnání hospodářských a společenských změn. Tyto poznatky se stanou důležitým základem k celkovému studiu vývoje feudální společnosti.
2. Třeba ocenit, že se výrazněji prosazuje orientace na menší geografické celky, v nichž je studována struktura vesnického osídlení. Tuto orientaci bude nutno i nadále posilovat, neboť právě ona vydatně napomáhá zachycení společensko-ekonomického vývoje. Významnou součástí těchto regionálně pojatých prací se stává povrchový průzkum, jehož metodiku je nutno soustavně propracovávat. Významnou úlohu při této dokumentaci mohou sehrát dobrovolní spolupracovníci.

3. Z povahy úkolů, které současná historická archeologie na tomto úseku řeší, vyplývá potřeba interdisciplinární spolupráce se společenskými, přírodovědnými i technickými vědami. Účastníci konference vysoce oceňují, že právě tato naše pravidelná setkání se stala základnou pro navazování kontaktů a spolupráce s odborníky různých oborů i konfrontace výsledků, jichž různé obory při řešení této problematiky dosahují.
4. Součástí jednání konference byly i příspěvky referující o výsledcích záchranných akcí vyvolaných velkými stavbami socialismu. Můžeme konstatovat, že tyto úkoly, které vycházejí ze státního plánu a dané společenskou objednávkou, jsou plněny a budou nadále rozvíjeny. Dosažené výsledky již dnes významnou měrou obohacují naše znalosti a dokládají závažnou úlohu archeologie v současné etapě budování rozvinuté socialistické společnosti.
5. Ze společenské závažnosti úkolů, které historická archeologie v současné době řeší, vyplývá i potřeba předkládat získané výsledky pohotově odborné i širší veřejnosti. Účastníci konference proto vysoce oceňují pravidelně a neobyčejně pohotově vydávání sborníku *ARCHAEOLOGIA HISTORICA*, který se stal významnou publikační formou v našem oboru. Účastníci vyslovují své poděkování sestaviteli dosavadních sborníků dr. Vladimíru Nekudovi, CSc., za neúnavnou práci spojenou s redigováním tohoto sborníku. Také jsou účastníci zavázáni Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně za všechny organizátorské práce spojené s vydáváním sborníku. Doporučuje se, aby sborník i nadále v této formě vycházel. K tomu je ale zapotřebí, aby se zainteresované ústavy a instituce podílely po finanční stránce na trvalém a pravidelném zabezpečení sborníku.
6. Účastníci s potěšením přijali skutečnost, že pořadatelem příští XIV. konference k problematice historické archeologie bude Okresní muzeum Litoměřice a zasedání bude zaměřeno na závažnou problematiku vývoje středověkého řemesla. Dosavadní zkušenosti jednoznačně prokázaly potřebu, aby při přípravě konference byly předem zadány hlavní shrnující referáty.

Účastníci konference ocenili výborné organizační zajištění zasedání, příjemné prostředí ve kterém se jednání uskutečnilo a vyslovují poděkování všech pořadatelům a organizátorům XIII. konference historické archeologie.

V Brně dne 1. 10. 1981.